

Pandemie v multiverzu

 vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2024/cislo-12/pandemie-multiverzu.html

i

Jaroslav Flegr

| 2. 12. 2024

| Vesmír 103, 724, 2024/12

Náhodou mi přistála v rukou nová kniha mého spolužáka z fakulty Stanislava Komárka. Úplnou náhodou to asi nebylo, už proto, že mi dříve takhle přistály v rukou asi všechny jeho knihy. Na tuto jsem byl velmi zvědavý. Rád bych napsal, že jsem se na ni „velmi těšil“, ale to bych lhal. Komárek se v ní totiž věnuje covidovým rokům 2020–2022, kdy zaujímal k pandemickému dění přesně opačná stanoviska než já. Tušil jsem, že mne kniha nebude „hladit na duši“ (právem). Byl jsem však zvědavý, kde se jeho názory vzaly.

Tak teď už vím – žijeme v multiverzu. Komárek a já jsme prožili pandemické roky v úplně jiném vesmíru, a tak jsme každý zažívali zcela jinou skutečnost. V jeho vesmíru se na covid skoro neumíralo, nebo počet úmrtí nestál za řeč (v knize se nikde nezmiňuje). Ti, co zemřeli, zemřeli „s covidem“. A bůhví jestli – v jeho vesmíru totiž ziskuchtiví lékaři vykazovali úmrtí jako covidová, protože za covidové pacienty dostávali více zapláceno. V Komárkově okolí covid nikomu neuškodil. (Stando, možná se ptáš, proč už Jan Vodňanský nechodí na naše semináře. Kampak jen se nám ten čerchmant schoval? I neschoval, Stando...) V mém vesmíru covid zabil jen v Česku asi 50 tisíc lidí (doloženě 43 tisíc, při zohlednění nadúmrtí a podúmrtí dalších 7 tisíc, přitom naprostá většina nadúmrtí byla soustředěna do období jednotlivých vln covidu, mimo ně se naopak umíralo méně než jiné roky). V jeho vesmíru se stát úporně snažil uvrhnout obyvatelstvo do věčné poroby. Zde Komárek přiznává, že ho realita příjemně překvapila – věčná poroba se nekonala – hned po odeznění epidemie byly všechny restriktce zrušeny. V tom mém

vesmíru dělala vláda vše pro to, aby nemusela nepopulární restrikce zavést. Proto je zaváděla opožděně (takže musely trvat déle a stály nás více mrtvých) a rozvolňovala je předčasně.

V Komárkově vesmíru byli chrabří bojovníci za svobodu a lidská práva – rozuměj odpůrci protiepidemických opatření a očkování – vystaveni všelikým ústrkům a osobním útokům. V tom mém byli naopak hanobení a napadání, někdy i fyzickému, vystaveni zastánci opatření, virozvěsti, jak je v knize nazývá. Zajímalo by mě, zda v Komárkově vesmíru táhly Prahou průvody zastánců opatření s portréty odpůrců roušek a vakcín a nápisy „Zrádci národa“. V mém vesmíru ano, jen v nich šli odpůrci opatření a na těch plakátech jsem byl třeba já. V Komárkově vesmíru vakcíny nechránily proti nákaze, jen zmírňovaly průběh onemocnění. V tom mém chránily proti nákaze i řadu měsíců a proti úmrtí a vážným zdravotním následkům covidu chránily zásadně a dlouhodobě. V zemích, kde dosáhli 90% proočkování (Belgie, Dánsko, Island, Irsko, Izrael, Malta, Holandsko, Velká Británie) vakcíny snížily počty mrtvých o 60 %; naopak v zemích, kde se nepodařilo dosáhnout 50% proočkování, snížily počty mrtvých jen o 30 %. V Česku snížilo očkování počty mrtvých zhruba na polovinu, tedy na těch zmíněných 50 tisíc.

Opustíme multiverzum.

Kniha je určitě zajímavá a jsem rád, že jsem se ji odhodlal přečíst. Mezi Komárkovými knihami to není dílo vrcholné, i tak však obsahuje řadu zajímavých postřehů. Miluji Komárkův jazyk a humor a baví mne objevovat v jeho textu drobné vtípky a šťouchance. Tentokrát je zde humoru méně. Zdá se, že události

Komárka opravdu zasáhly a dočasně ho vykolejily z jeho obvyklé role ironického glosátora lidského hemžení. Knihu označuje za třetí díl pamětí. Žánrově to moc nese – dílo je spíš sbírkou esejů týkajících se epidemie, odlišujících se literárním stylem, zato spojených vyhraněným názorem autora na motory společenského dění. Jednou možná poslouží jako utajený manifest libertarianismu.

S Komárkem se známe skoro půl století, máme řadu společných přátel i zážitků.

Na mnoho věcí máme podobné názory. Proč jsme se během pandemie ocitli v tak odlišných vesmírech? Bojím se, že odpověď skrývá tato věta ze strany 99: „Je otázka, co si myslet o opatřeních, z nichž profituje zhruba 0,2 % rizikových obyvatel a zbylých zhruba 99,8 % je musí snášet.“ Komárek zde míchá rizikové a zemřelé a zcela opomíjí řádově větší skupinu těch, kterým covid „pouze“ poničil zdraví. Na jiném místě píše, že smrtnost u covidu byla na celém světě od 0,15 do 0,5 procenta. Jenže v Česku to nebyly 0,2 %, ke kterým se přiklonil Komárek, ale 0,5 % – zemřel tedy jeden člověk z každých 200 nakažených. Byli jsme přeci Best in Covid! Takže i kdybychom přijali Komárkovu podivnou logiku, že z opatření profitovali pouze ti, co zemřeli, měla věta znít: „Je otázka, co si myslet o opatřeních, z nichž profituje zhruba 0,5 % rizikových obyvatel a zbylých zhruba 99,5 % je musí snášet.“ To je jen technický detail – v některých vesmírech rozdíl 30 tisíc mrtvých asi nehraje roli. Nevěřičně však zírám na Komárkovu ochotu klást

naroveň drobné nepříjemnosti (nošení roušky, omezení v oblasti kultury a volného času, dočasná ekonomická potíže) s absolutní tragédií zbytečné smrti. Svobody si cením stejně jako Komárek. Jsem však přesvědčen, že přijmout dočasná omezení, jako je nošení roušek či redukce osobních setkávání, je rozumnou obětí, pokud tím můžeme ochránit životy druhých.

Nechci končit konfrontačně. Už proto, že dál chovám naději, že se naše vesmíry, stejně jako vesmíry mnoha přátel podobně rozdělených epidemií, časem opět propojí. Takže nabízím ještě jiné vysvětlení. Jsem evoluční biolog a parazitolog. Proto vím, že většinu druhů na Zemi téměř jistě vyhubily epidemie a že bez zásadního pokroku ve vědě čeká tento osud i člověk. Těsně před prvním lockdownem, 7. března 2020, jsem měl na fakultě dlouho plánovanou přednášku.¹⁾ V ní jsem vysvětloval, proč nás nový virus nevyhubí (má příliš krátkou dobu mezi nákazou a projevením příznaků). Současně jsem však ukazoval, že pandemie může zabít desítky milionů lidí. Objevení se nového viru, proti kterému neexistovala imunita, vakcína ani léky, ve mně nutně spustilo všechny poplašné sirény. Jako hlavní úkol jsem viděl snahu ochránit před nákazou a jejími důsledky maximum z nás.

Stanislav Komárek je především filozof. Trvale ho znepokojují ty děje ve společnosti, které směřují k omezení občanských svobod a lidské důstojnosti. Dobře si pamatuji na naše první setkání po jeho návratu z rakouského exilu. To hlavní, co nám kladl na srdce, bylo: užívejte si svobody, dokud je. Kyvadlo se brzy překmitne na druhou stranu a opět nastane doba utahování šroubů. Tak jako se já roky obávám příchodu pandemie, na níž ještě nebude lidstvo připraveno, Komárek se roky obává, že demokracie a osobní svobody budou časem zničeny. Není divu, že první lockdown spustil všechny poplašné sirény v něm.

Nemá cenu se přít, kdo z nás dvou má „větší pravdu“. Já si myslím, že aby mohl být člověk svobodný, musí v první řadě zůstat naživu. Komárek bude hájit stanovisko, že svoboda a důstojnost jsou větší

hodnotou než lidský život. Podle mě byly v průběhu této pandemie ohroženy především životy a zdraví, podle Komárka svoboda a důstojnost. Stanislave, nebyl bys ochotný ke kompromisu? Co říci, že větší hodnotu mají lidská svoboda a důstojnost, ve větším ohrožení však tentokrát byly lidské životy a zdraví?

Příště si musím vybrat ke čtení něco lehčího – váhám mezi *Kladivem na čarodějnice*, *Sofiinou volbou* a *Pánem much*.

Poznámky

1) [Bude hůř - Minulost a budoucnost lidstva z pohledu evoluční parazitologie.](#)

Ke stažení

 [článek ve formátu pdf \[303,96 kB\]](#)

OBORY A KLÍČOVÁ SLOVA: [Různé](#), [Nemoci člověka](#), [Covid-19](#)

RUBRIKA: [Nad knihou](#)

O autorovi

Jaroslav Flegr

Prof. RNDr. Jaroslav Flegr, CSc., (*1958) vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V biologické sekci této fakulty se zabývá evoluční biologií, evoluční parazitologií a evoluční psychologií. Je autorem knih *Evoluční biologie* (Academia 2005, 2009), *Zamrzlá evoluce* (Academia 2006), *Evoluční tání aneb O původu rodů* (Academia, 2015) a mnoha dalších odborných i popularizačních publikací.

[články autora](#)

